

**Tractatus Exegeticus Ad Librum III. Decretalium Gregorii
IX. Materiam successionis Testamentariæ, & Legitimæ,
nec non Parochorum, Regularium, & Patronorum jura,
aliaque ad rem Liturgicam spectantia ...**

Scharz, Oddo

Salisburgi, 1740

Titulus L. Ne Clerici, vel Monachi Sæcularibus negotiis se immisceant?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63798](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63798)

gium Ecclesiarum, & Clericorum domibus competere debet.

- 60 Postremo nec ad officia, & munera publica, uti susceptionem tutelæ, curæ, defensionem viduarum, gubernationem hospitalium, executionem testamentorum &c. & similia statum Clericalem minus decencia regulariter cogi posse videntur arg. l. 52. C. de Episc. & Cleric. ubi generaliter Clerici ab omni tutela, etiam legitima, ipso jure immunitatem habent. Quodsi tamen Clerici similia munera pietatis sponte & zelo bono obire velint, id etiam sine licentia Episcopi facere possunt. Navarr. Consil. 1. ad tit. Ne Clerici, vel Monachi num. 2. Pax-Jordan d. lib. 11. tit. 3. num. 113.

- 61 Quæres VII. & ultimo, Quas pœnas incurrant immunitatem violantes? Resp. per cap. 4. §. si autem h. t. illos, qui collectas imponunt Ecclesiis, vel Clericis, pœnam excommunicationis ipso facto incurrere, si commoniti non desistant, nec communioni fidelium prius restitui posse, quam satisfecerint. Panormit. ad cit. cap. num. 7. Deinde

in cap. 7. h. t. statutum est, ut Rectores communis propter ejusmodi collectionem excommunicati, deposito quoque officio suo, excommunicati maneat, nisi satisfecerint, imo & successores eorum, si intra mensem non satisfecerint ex communibus scilicet bonis communis, vel inducendo eos ad satisfaciendum, quibus collectæ illæ applicatæ fuere. Ulterius in cap. 3. h. t. in 6. Bonifacius VIII. pœnam excommunicationis ipso facto incurrendam in laicos à Clericis collectas, vel tallias, suorumque proventuum portionem exigentes, recipientes, consilium, vel auxilium præstantes, quin & in ipsos Clericos sub quocunque prætextu, & colore mutui, subventionis &c. absque Sedis Apostolicæ autoritate solventes, eandem pœnam excommunicationis Sedis Apostolicæ reservatam decrevit, quæ tamen pœna eatenus mitigata fuit in Clem. un. h. t. & Extravag. un. Eod. inter commun. ut sponte dantes, & ab iisdem recipientes hoc fulmine non percellantur. Prolixius has pœnas explicat P. Reiffenst. h. t. §. 11. quem consule.

TITULUS L.

Ne Clerici, vel Monachi Sæcularibus negotiis se immisceant?

Cum præcipua causa concessæ immunitatis, maxime personalis, fuerit, ne Clerici vel Monachi curarum temporalium spinis implicati à Divinis obsequiis avocentur, ut habet l. 2. C. Theod. de Episc. & Cleric. & constat ex Epistola Constantini M. ad Anulinum Africæ præfectum scripta apud

N n n 2

Eu-

Eusebium *Histor. Eccles. lib. 10. cap. 2.* idcirco Decretalium compilator, postquam de immunitate Clericorum & Monachorum in præcedente Titulo egisset, convenientissimo ordine cultus Divini impedimenta, quæ Clerici & Monachi remove debent, sub præsentī Rubrica recenset. Ex quo jam satis confunditur Boehmerus, qui ad *h. t. §. 1.* scribere non est veritus: *Primus hujus Libri Titulus egit de vita & honestate Clericorum in genere, ultimus speciatim exponit, quæ negotia Clericis sint interdicta, utpote honestati Clericali externæ repugnantia, ut initium & finis hujus conspirare videantur.* Tam inepte **RATMUNDUS** connectit juris Ecclesiastici materias, ut nullius methodi rationem habuerit, sed ineptum quendam ingenii lusum prætulit. Hunc & plures alios prudentiæ lapsus in Boehmero mox in sequenti §. notabimus.

§. Unicus.

Quæ negotia Secularia Clericis, & Religiosis sint vetita?

S U M M A R I A.

1. Clerici & Monachis negotiationes questuosa, & lucri causa instituta sunt vetita.
2. Olim victus parandi gratia modicas negotiationes facere fas erat.
3. Boehmeri immodesta crisis & ejus complicitas Thomasi refertur, & retunditur.
4. Prohibentur Clerici exercere Officium Tabellarii, sive Notarii.
5. Rursus Boehmeri commentum adducitur.
6. Nec possunt esse Ministri, vel Procuratores Laicorum.
7. Possunt tamen esse Consilarii Principum.
8. Religiosi & Clerici sub pœna excommunicationis prohibentur audire Jus Civile, & Medicinam.
9. Quod cum moderamine intelligendum est.
- 10.

INter vetita præprimis numerantur negotiationes, à quibus Clericos & Monachos quam maxime alienos esse volunt SS. Canones, ut patet ex *cap. 6. h. t.* ubi Pontifex negotiatori Clerico anathematis fulmen interminat. Quod tamen intellige de negotiationibus questuosis, si scilicet ex pro-

posito merces comparet, ut carius easdem distrahat lucri gratia *cap. 2. 9. & 10. dist. 38.* quia, ut dicit Apostolus *2. Timoth. 2.* *Nemo militans DEO implicat se negotiis secularibus.* Et si ejusmodi mercimoniam, & nundinationes militibus Sagatæ militiæ prohibentur per *l. 11. & 13. C. de re milit. & l. ult.*

l. ult. C. de locat. quanto magis sacræ militiæ alumni per *l. 17. C. de Episc.* & Cleric. cum idgenus negotiationes occasionem præbeant mendaciis, fraudibus, injustitiis &c. propter inordinatam quæstus cupiditatem.

In hunc tamen Canonem non peccat Clericus, qui fructus beneficii sui vendit, vel pecora in suis prædiis nutrita, captamque ex iis lanam, lac, fœtus &c. vel cerevisiam praxatam ex hordeo, aut tritico propriorum agrorum, vinum ex vineis suis &c. hæc omnia non venire nomine negotiationis prohibita defendit cum aliis à se relatis Gonzalez ad *cit. cap. 6. h. t. n. 6.* Imo, cum ibidem mentio negotiationis fiat, quæ actuum frequentiam proprie denotat, probabiliter Clericus etiam ex proposito emens, ut carius vendat, una vel altera tantum vice, non peccare mortaliter, consequenter nec censuram in eum ferri posse vult Barbof. ad *cit. cap. 6. num. 2.*

² Quod autem in *cap. 3. § 4. dist. 91. cap. 33. de Consecrat. dist. 5.* indistincte Clericis permittatur artificium, & opus manuale exercere, id victus comparandi, non turpis lucri gratia concessum esse intelligitur. Navarr. *lib. 3. de Vit. § honest. Cleric. Consil. 3. n. 2.* Ejusmodi enim negotiationes exercuerunt ipsi Apostoli, qui labore manuum suarum victum parabant, unde se, aliosque alere possent, respondendum est (ait S. Augustinus in *Joan. tract. 122.*) non eos (Apostolos) fuisse prohibitos arte sua, licita scilicet atque concessa, victum necessarium querere sui Apostolatus integritate servata, si quando, unde viverent, aliud non haberent. Id quod deinde in morem traductum,

& à PP. Concilii Illiberitani *Can. 19.* Clericis permissum fuit, hac duntaxat sub cautela, ut ne *questuosas nundinas* sectentur. Vid. Thomassin. *part. 3. lib. 1. cap. 2. num. 3. & lib. 3. cap. 17. num. 9. & per tot.*

Audiamus jam Boëmerum stomachantem. Is *§. 6. § 7. h. t.* tres præcipue causas assignat, ob quas Clericis per SS. Canones negotiatio fuit prohibita. I. Quod idiplum Levitis in V. T. fuerit interdictum. II. Quod cura pastoralis pro salute ovium tam gravis & ampla sit, ut totum hominem occupet, nec eum externis negotiis intendere sinat. III. Ex ambitione Clericorum spirituali, & singulari Laicorum despectu derivat. Secundam causam rationabilem & statui pastorum Ecclesiæ novi fœderis convenientem agnoscit. Contra primam sic excipit: *Omnia componere studuerunt Patres III. Sæculi ad instituta Divina Mosaica, quod crederent, Clericos novi fœderis successive in locum Sacerdotum, Levitarumque antiqui fœderis, ut fere singula doctrina Juris Canonici docent, atque comprobant.* Tertiam rationem, quæ sua quidem opinione posterioribus sæculis accessit, ita exaggerat: Huic, nempe ambitioni Clericorum, debetur distinctio inter Laicos & Clericos in sensu admodum depravato. Hi tantum SPIRITUALES; illi CARNALES, & SÆCULARES reputantur. Horum actiones Civiles SÆCULARES, & MUNDANÆ dicuntur, qua denominatione vilior quedam conditio indigitatur. Illorum actiones dicuntur SPIRITUALES, DIVINÆ, & SANC- TISSIMÆ, commercio seculari haud debonestandæ. Inde dignitas eminens

tior Clericis tribuitur, quæ non permit-
tit, ut mundanis sese implicant negotiis,
quæ statui Clericali non levem inurunt
maculam. Hæc quippe Laicis unice pro-
pria, hominibus PROFANIS, CAR-
NALIBUS, & intuitu CLERICORUM
vilioris & LEVISSIMÆ CONDITIO-
NIS, quod dein confirmat verbis S.
Hieronymi in cap. 7. C. 12. Q. 1. relatis.
An ergo Clericis non magis incumbit
spiritualibus intendere, & se à sæculi
actibus facere alienos, quam Laicis?
Nequaquam, indignabundus reponit
Bœhmerus: Preces quotidiane & assi-
duæ singulis commendata, & sic etiam
Laicis. Ad Coloss. 4. v. 1. 1. Thessa-
lon. 5. v. 17. Rom. 12. v. 12. Par ra-
tio est meditationis rerum cœlestium &
Divinarum, & quamvis administratio-
ni rerum sacrarum, quæ ministerium
potius est, non vacent; his sacris tamen
interfunt, illis fruuntur, illis pascuntur,
& sic hoc ministerium in gratiam Lai-
corum, ut spiritualem ipsimet messem
inde faciant 1. Corinth. 9. v. 11. Rom.
15. v. 27. exercetur, & expeditur, imo
& ipsimet ad mutuas adhortationes,
confirmationes, & excitationes in rebus
fidei & pietatis inter se obligantur 1.
Thessalon. 5. v. 11. 14. 15. Aque er-
go secundum S. Scripturam LAICI SA-
CRIS vacare debent, quam CLERICI;
æque illi, quam hi SPIRITUALES esse,
& SANCTI jubentur 1. Corinth. 1.
2. Corinth. 2. v. 1. & 3. Galat. 5. v. 19.
seqq. Adeoque talis distinctio, quam
Hieronymus in scenam producit, à men-
te & ratione S. Scripturæ aliena est.
Denique ad Monopolium Clericorum
omnia pietatis exercitia esse tracta,
Laicis negotia duntaxat civilia, ipsis
quasi propria, esse relicta audacter as-

serit. Habet sibi in hac putidissima
crisi adstipulantem Thomasiū in Not.
ad instit. Lancellot. lib. 2. tit. 1. n. 4.

Contra spiritualia nequitia horum 4
Duumvirorum arma fumere operæ
pretium haud est. Paucis responde-
mus, & quidem quoad cultum Levi-
ticum etiam in hoc puncto ad nostri
fœderis Sacerdotes traductum Bœhme-
rum remittimus ad ea, quæ scripsi-
mus ad tit. de Decim. num. 14. & de ob-
servat. jejun. num. 5. Ad alterum quod
Clerus noster spiritualis, Laici vero ho-
mines mundani, seculares, non vero car-
nales (ut Bœhmero caro sua revelavit)
nobis nuncupentur, id, non video, quid
vitii habeat. Vocantur equidem Cle-
rici spirituales per antonomasiam, qua-
tenus vi muneris ad spiritualia mini-
steria deputantur, & ex indole status
sui ad majorem Christianam perfe-
ctionem præ Laicis tendere obligan-
tur, quod ipsum Bœhmerus non diffi-
tetur, dum scribit §. 6. h. t. Altera
prohibita Clericis negotiationis causa
solidior, & ad statum pastorum Ecce-
siae novi fœderis convenientior est, quod
horum sollicitudo, & cura pro salute
ovium, quas pascunt, tam gravis &
ampla sit, ut totum hominem desideret,
nec facile permittat, ut aliis possint va-
care negotiis pastores animæ. Quod
utique de Laicis dici nequit, qui cu-
ram rei familiaris habere, ac multi-
modis temporalium sollicitudinibus
distenti tam sæpe, tam prompte divi-
nis, & spiritualibus intendere neque-
unt. Quid ergo absolum est, Cleri-
cos præ Laicis titulo spiritualium ho-
norare, quos primaria rerum spiritua-
lium cura tam quoad se, quam quo
ad proximum vi status & muneris sui
tan-

tangit, & afficit. Cæterum gloriam æmulationis Laicis, non abnuimus. Et ipsis preces quotidianas, & assiduas, meditationis, Divinæque contemplationis exercitium, mutuas exhortationes, aliaque idgenus pietatis opera partim commendata, partim etiam ex lege præscripta esse non negamus, quo sensu eos, qui in ejusmodi spiritualibus pascuis nobiscum pabulantur, in Sacerdotii communionem libentissime admittimus juxta illud S. Ambrosii *exposit. in Evangel. Luca lib. 5. num. 35. omnes filii Ecclesiæ Sacerdotes sunt; unguimur enim in Sacerdotium sanctum, offerentes nosmetipsos DEO hostias spirituales.* Confratres vero nostros DD. protestantes quomodo in Sacerdotii hujusmodi consortium admittere possimus, obstat tum vatinianum odium, quo spirituales nostros perpetuo insectantur; tum perpetua inter ipsos in fidei dogmatis animorum divisio, quod indicio est, eos *carnales, non spirituales esse.* Utrumque explicat S. Augustinus, alterum enarrat. in *Psalm. 136. num. 18. in fin. Omnes carnales spiritualibus inimici sunt: omnes tales concupiscentes præsentia, insequuntur eos, quos vident meditari æterna. - - Vivunt, & invident, & persequuntur.* Alterum lib. 16. de *Civit. DEI cap. 24. carnales inquit, inter se dividuntur, spirituales autem nullo modo.* Hæc Boehmero secundum carnem ambulanti, & sribenti dicta sunt.

Uterius prohibentur Clerici officium Tabellionis, vel Notarii sub pœna privationis beneficiorum exercere *cap. 8. h. t. ex ratione, quod istiusmodi officium negotiis sæcularibus adau-*

meretur, à quibus tamen Clericos alienos esse oportet, ut dictum est.

Qua prohibitionem non distringi Clericos in Minoribus Ordinibus constitutos docet Boehmerus *hic §. 11. quia, sicut ipsis nuptias contrahere licitum est, ita quævis artificia speciatim non prohibita exercere possunt.* Ulteriore hujus libertatis rationem istam assignat: *Postquam enim contra morem Ecclesiæ primævum Clericos sine titulo ordinare cœperunt, pro amplianda sua jurisdictione quoscunque artifices tonsurarunt, & ad Minores admiserunt Ordines, non ut officium aliquod Ecclesiasticum præstarent, sed ut civium Ecclesiasticorum numerus his hominibus augetur.* Hæc Boehmerus ex jure commentitio, quod à Varrone lib. 9. de *lingua latin.* describitur, quod sit *fictio rei, quæ non est, cujus quoque in jure nullus effectus est. l. 5. §. 5. ff. de Donat. inter vir.*

Rursus in *cap. 2. h. t. interdicatur Sacerdotibus, & Clericis, ne ministri laicorum fiant, nec in rebus eorum procuratores existant, sub pœna fori privationis, si simile officium assumere præsumpserint, & occasione ipsius administrationis propter pecuniariam causam deprehendantur in fraude, ut verba d. cap. sonant.* Quod fori privilegium tamen non statim ipso facto amittunt, ut putat Farinacius in *prax. criminil. part. 1. Q. 8. num. 98. sed tunc demum, si ter moniti non desistant, quod colligitur ex cap. 4. h. t. ipse tamen princeps sæcularis, cum talem Clericum ad ejusmodi officium procuratoris vel substituarii ut dicitur in cit. cap. 4. hoc est, judicis in causa criminali, assumendo delinquat, ex delicto suo jus & juris-*

dictionem in eum non acquirit. Honorius III. b. t. num. 4. Julius Clarus, Panormit. & alii apud Barbof. ad cap. 2. b. t. num. 4. relati

8 Sed quid de personis Ecclesiasticis, qui Consiliarios Principum agunt, dicendum, an impune similem spartam ipsis liceat administrare? ratio dubitandi est, quod per simile ministerium non minus videantur se implicare negotiis secularibus, atque dum officium Advocati, Procuratoris &c. suscipiunt. Suarez de Censur. disput. 51. sect. 3. num. 16. postquam hoc dubium sibi objecisset, ita concludit: *nihilominus usu receptum est, sive ex concessione Pontificum, sive quia consuetudo ita interpretata est ipsa jura, ut Clerici absque ulla nota irregularitatis, vel alterius impedimenti Canonici possint esse Consiliarii Regum in hujusmodi judiciis, sive tribunalibus, in quibus de convenienti Regum gubernatione, & providentia, vel ad summum de civilibus causis agitur, quod Layman Theol. Moral. tract. 5. part. 5. cap. 8. num. 5. ad omnes Ecclesiasticos extendit, & Ugolinus de Censur. Pontif. reservat. part. 2. cap. 12. num. 1. etiam ad Religiosos. Vid. Barbof. lib. 3. Pot. 89. num. 67. Gonzalez ad cap. 2. b. t. num. 6.*

9 Postremo & illud ex b. t. notabile est, quod Religiosis sub excommunicatione ipso facto incurrenda præcipiatur, in cap. 3. & fin. b. t. ne ad audientias leges, Physicam & Medicinam in Monasteriis suis exeant, quod ipsum etiam ad Clericos seculares in eod. cap. fin. & cap. 1. b. tit. in 6. extenditur, ne scilicet occasione scientiæ (inquit Alexander III. in cit. cap. 3. b. t.) spirituales viri mundanis rursus actionibus invol-

vantur. Aliam rationem assignavit Honorius III. ut Clerici studio & contentione majore Theologicas disciplinas amplexarentur, ibi: *quia vero Theologia studium cupimus ampliari &c.* Eo quippe tempore, dum studia legum, florere coeperunt, mox frigescente visa sunt studia Theologica, scribit Thomassinus part. 2. lib. 1. cap. 91. num. 15. qui ibidem varia fata, & vicissitudines legum studii recenset.

Verum, cum exacta SS. Canonum 10 notitia omnibus tum Clericis, tum Religiosis concessa sine legum imperalium scientia haberi non possit, ideo ipse Lucius Papa ad Patavinum Episcopum scripsit, ut causas definiret ex legum, canonumque decretis, cum mutuum sibi lucem leges canonesque refundant, quia, sicut leges (inquit in cap. 1. de N. O. N.) non dedignantur SS. Canones imitari: ita & Sacrorum statuta Canonum principum constitutionibus adjuvantur. Videatur Henric. Canisius tract. de different. Jur. Canon. & Civil. Nullatenus proinde statui aut vocationi Clericorum contrariatur studium legum civilium, scribit Van-Espen J. E. V. part. 1. tit. 2. cap. 6. num. 7. modo ea moderatione fiat, ut nec contra Apostoli præceptum, DEO militantes negotiis secularibus implicentur; neque disceptationum forensium peritiam per studium illud ambitiose affectent, cum judicatum sit: *absurdum Clericis esse, imo opprobriosum, si peritos se velint ostendere disceptationum forensium. l. 41. C. de Episcop. & Cleric.* Ad majorem tamen cautelam solent universitates sibi prospicere de privilegio Apostolico, quo Clericis quibuscunque sine metu incurrendæ excom-

mu-

municationis leges audire, & gradus inde Doctores suscipere conceditur, quale privilegium ab Urbano VIII. etiam nostra Universitas obtinuit, & de aliis Academiis testatur Gonzalez *ad cap. 3. h. t. num. 4.* Cæterum abstrahendo etiam à simili privilegio, si Religiosus aliquis ante ingressum Religionis Juri Civili operam dedit, non prohibetur postea Religiosus factus gradum Doctoratus assumere, nec liberos juridicos etiam in causis sangui-

nis, & judiciis criminalibus scribere, quia tantum auditio legum prohibetur Religioso, & quidem extra claustra, ut notat Innoc. in *cap. ult. h. t. princ.* Panorm. *ibid. num. 13.* & alias noti Juris est, quod pœnæ non sint extendendæ. Navarr. *h. tit. Consil. 2. & 5.* Absolutis jam commentationibus nostris ad hunc Librum III. Decretalium illam ex Regula S. Benedicti *cap.*

57. Epigraphen subjungimus

UT IN OMNIBUS GLORIFICETUR
D E U S.

Ooo

PA-